

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍ

Տարեկան 12 ֆր.
Վեցամսեայ 6 "

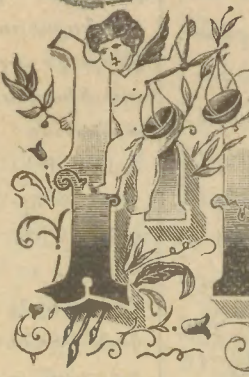
ԱՐՏՈՍԱՀԱՄԱՆ
(2 րիւ լեկի ծրարով)
Տարեկան 14 ֆր.
Վեցամսեայ 7 ֆ.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2.60 տղ.
Վեցամսեայ 1.50 »

ԿԱՆԽԻԿ

Մանուցման տղր
20 ասերիս

ԻՐԱՎԱԿԱՆ

Rev. Pere G. Kalemkarian Mchitarist
to Bgascio N 4 Vienna

Redaction du journal
„Ira“
VARNA (Bulg.)

—o—
Редакция
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

—o—
Редация
на ВѢСТНИКЪ
„Иравункъ“
В. (България)

ԼՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱՅԻՆԻ ԱՄԵՆ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ

ՄԱՍՆԱԻՐ ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ

Հակառակ այն մեծխօսիկ ու ա-
կանջներու թմբուկ խորտակող
յայտարարութեանց, որոնցմով շատ
անգամ ողորդեցին հրապարակի,
պէտք է խոստովանելու տարրական
պարկեշտութիւնը ունենալ թէ մեր
մասնաւոր վարժարանները չունեն
յան ունէ նշանակելի դեր մը
Պուկարահայ մանկութեան մաս-
տարական զարգացումին մէջ:

Արդէն առոնց պատմութիւնը
հին չէ. անկեալ կը սկսի գաղթա-
կանութեան առաջին օրերէն. ուր
ամէն ոք իր ունեցածը բերաւ դը-
քաւ հրապարակի վրայ, ամէն
բանէ առաջ լոկ անձնական հաշիւ.
ներք թելադրուած:

Ազատ երկնքի տակ կեանքը
հետօրէն ապրիլ, հաճելի մտառի-
պար մը եղաւ ամէնուն համար,
ուր սեւեռեցան ինչպէս երկաթա-
գործին, ածխափառներին, մշակին
չարչին, նոյնպէս և հայ վարժա-
պետին միտքն ու հայիսցքը:

Ու այսպէս, գոցէ շատ մը
տառապանքներու և ոգորումներու
մէջ, որոց համար Ազգին ունէ
վիճակէր ընելու պատճառներ չու-
նին, մեր վարժապետներէ ոմանք
հիմնեցին մասնաւոր վարժարաններ
ու համարձակեցան մինչեւ իսկ
ինքզինքնին տիրապետելու «Ազ-
գին անձնաշինարարական» փառա-
շուքն շատ հաճոյսի տիրապետե-
րով:

Ասկայն առոնցմէ ոչ մին կըր-
ցաւ տալ փայլուն ապացոյցը իր
գոյութեան իրաւունքին, որ միայն
պիտի յաջողէր «անձնաշինարարական»
թիրքին կիրարկումը արգարա-
ցունել, և անշուտ հրապարակա-
րի մըն ալ ուրիշ գիտեցիկ տողեր
արձանագրելու հաճոյքը տալ վրա-
տահօրէն:

Ազգ. վարժարաններու քովիկը
հաստատել այնպիսի մասնաւոր
վարժարաններ, որ շատ գծերու
մէջ վար մնան առաջիններէն, ասի
բացարձակապէս անիմաստ բան

մըն էր մանուկներու զարգացման
տեսակէտով. կը մնար անգին մի-
միայն իրենց հացի ինքիբը, որ
մտածման երկրորդ տեղը պէտք
էր բռնել այսօրինակ հանրային
գործերու մէջ:

Ուստի թող ներեն ինծի այդ
մասնաւոր վարժարաններու հիմնա-
դիրները, որ է՛ն առաջ վար առ-
նեմ իրենց ճակատէն «անձնաշինարարական»
դասին ու անոր տեղ
որոշակի ցոյց տամ իրենց Օղորտի-
նէն քրտինքը՝ սովորական մահ-
կանացուներու պէս իրենց կեանքը
քաջելու համար թափուած: Բան
չպիտի ըսէի այդ քրտինքներուն
ալ, եթէ սակայն անոնք սահման-
ուած չըլլային մեր մանուկներուն
միտքը ուղղելու գերագոյն պաշ-
տօնին: Տեսնո՞ւք էր երբեք Պուկ
կարիքի մէջ մասնաւորի մը ա-
ռաւելութիւնը ազգ. վարժա-
րաններու վրայ՝ մեր կրթական
պէտքերուն բաւարարութիւն տուող
ծրագիրներու և մանաւանդ անոնց
խղճամիտ գործադրութեանը կող-
մանէ: Ընդհակառակը:

Ասկէ զատ առոնց՝ ազգ. վար-
ժարաններու հաստատման փորձն
ալ մէջտեղն են. հարուստին տը
դրքները քաջելով ազգ վարժա-
րանէն, կերպով մը պատճառներէն
մէկը եղած են պակասեցնելու վար-
ժարանական հասոյթները, և գա-
տապարտելու պաշտօնական մար-
մինները, որ վախճուէն փրանքնոց
ուսուցիչներ գործածեն վարժա-
րաններուն մէջ: (*)

Թերեւս պիտի ըսուի թէ երկու
վարժարաններու գոյութիւնը մըր-
ցումի ոգին կենդանի կը պահէ
մեր մէջ: Ասիկա ալ գործը շատ
չափ երեւոյթէն դատել ու ինք-
զինքնիս խաբել կը նշանակէ:

Հայն ու հարժուած ճամբանե-
րու վրայ երկու կողմեր կրնան
օգտակարապէս իրարու հետ մըր-

(*) Ազգ. վարժարանէն դժգոհ ե-
զող ծնողքներ, եթէ մասնաւոր հայ
վարժարան չի գտուի, օտարներու կը
յանձնեն իրենց զուակները:

Օրինակը աչքերնուս առջեւն է:

Ծ. Խ.

ցիլ, սակայն այն նեղ, ժողովուրդ
ու խորտուրտ ճամբուն վրայ՝
ուր գրուել են դժբախտաբար մեր
կրթական գործի անիւները, պար-
զապէս մըցումը կը նշանակէ իրար
հրժեշտելով, մէկգլխէ անդունդն
ի վար զլորել ահապապ:

Ու յետոյ մըցումը՝ գիտակից
ու պարկեշտ տարբերութիւն մէջ
միայն մըցում է. այլապէս կոխ է ու
քայքայում:

Գիտնանք ասիկա:

Ուրեմն մասնաւոր վարժարաննե-
րու բամար դժբախտաբար արձա-
նագրելու քաջալերական նօթ չու-
նիմ. և ինչ որ կրնայի յանձնարա-
րել հայ ժողովրդին, այն է՝ տրո-
ւած պայմաններու տակ երբեք
չքաջալերել զանոնք և ազգ. վար-
ժարաններու շուրջը բոլորուելով այս
վերջինները միայն փրկել գրապէս:
Այս է ամէնուս կրթասիրական
պարտքը:

Դեւ ու Դեւ

ՀԱՄԱՐԱՄԱՅԻՆ ՇԱԲԱԹ ԿՈՎԿՈՍԻ ՄԷՋ

Մուկթան Համիտ իր կայսրու-
թիւնը քայքայումէ փրկելու հա-
մար, փոխանակ իր մտաւոր ու
նիւթական ուժը ամփոփելով ներ-
քին իմաստուն բարեկարգութիւն-
ներ, ընելու, իր ուժին և ժամա-
նակին մէկ կարեւոր մասը կը
վատեն համալսման խելապարու-
թեան հետեւելով, ան ու աս պե-
տութեան հպատակ իսլամները ա-
պստամբութեան գրգռելու և զա-
նոնք իր խալիֆայական դրօշին
տակ համախմբելու անիրականալի
նպատակով:

«Իրաւունք» ի ընթերցողներէ
չատերը յիշելու են Համիտի գըր-
գըռումով շուրջ երկու տարի ա-
ռաջ թիւրքիստանի իսլամներուն
ապստամբական շարժումը ու այդ
պատճառաւ հազարաւոր միամիտ
իսլամներու ջարդուիլը և ամբողջ
զաւառակներու աւերումը ուսու

զինուորներու կողմէ: Նոյնօրինակ
շարժումն մը պատրաստութիւնը
նշմարելով վերջերս Գանձակի
մէջ ալ, ուսու կառավարութիւնը
թուրքերու մղկիթը խուզարկած
ու գէնքեր և շատ մը կարեւոր
թուղթեր ձեռք անցուցած է: Այդ
հետեւանօք ուսու իշխանութեան
ի գործ դրած խտուրթիւնները հե-
տեւեալ կերպով կը նկարագրէ
Տիգրիսէն Արմէն Հնչակի մէջ:

—Մղկիթի խուզարկութիւնից ան-
միջապէս յետոյ՝ տեղական բերդա-
պահ զօրքերը քիչ լինելով՝ կառավա-
րութիւնը շտապով թիֆլիզից Գան-
ձակ փոխադրեց անգին թուղթ զօր-
քեր, որոնք շղթաներ կազմած պա-
շարեցին թուրքերի ամբողջ թաղը:
Երթեւեկութիւնը բաւոյժով զարեց:
Տիրում էր ընդհանուր սարսափ:
Թուրքերը բարձրաձայն անիծում էին
հայոցը ու Համիտին—բայց ուշ էր:
Ձիւղորդ ոստիկաններ և հեծելազօր-
քեր խմբերը արագ արագ ամեն փո-
ղոց մասում, գուրս էին գալիս՝ որ-
պէսզի թուրքերը ոչ մի բան փախը-
նել չը կարողանան: Որոշուած էր
առանց բացառութեան խուզարկել
նոյնից սկսած մինչեւ ամենայնայն
աղքատի տունը, բայց որոհեաւ
դժուար պիտի լինէր այդ միանգամից
կատարել մի քանի հազար տան հա-
մար, ուստի կարգադրուեցաւ անմի-
ջապէս խուզարկել միայն Խանի, Բէ-
գէրի, աչքի ընկնող հարուստների,
Ղազիի և Մուլանների տները: Մի
քանի օրուայ մէջ 133 տուն խուզար-
կեցին: Շատ տներ էլ աւերակ դար-
ձրին: Շատերին թանաքակեցին,
ոմանց հայհոյելով սատակ կերպով
մտրակեցին, այնպէս որ մի քանիսը
տեղն ու տեղը մոտան. շատերն էլ ու-
շաթափուեցան:

Թուրք կանանց լաց ու կոծը, ե-
րեխաների աղաղակը երկինք էր
բարձրանում, բայց լսող չկար: Գան-
ձակի թուրքերը միայն այդ ժամա-
նակ զգացին որ Սուլթան Համիտի
և իւր արքանեակների ուղարկած
ծրագիրը իրագործել շատ էլ դիւրին
չէ եղել:

Խուզարկութիւնների ժամանակ
գտնուեցան երգման թղթի տպագրուած
ձեւը, կոչը, ծրագիրը, ինչպէս
նաեւ մեծ քանակութեամբ գէնքեր:
Երգման թղթի մէջ երգում է տրուս
ամէն մէկ միւսլիմանի, որ հաւատա-
րիմ մնայ համալսման խելապարու-
րդին, երգեցնում է զուրանով եւ
հաւատացնում որ մի օր, մօտիկ ա-
պագայում, միւսլիմանները ամբողջ

աշխարհին պիտի տեսնեն, որից յետոյ ամեն մէկ իսլամ պիտի վայելէ բնութեան բարիքները, ըստ իր ցանկութեան: Եւ այս բոլոր պիտի լինի այն ժամանակ, երբ իսլամը լսի Սուլթան Համիտի այն բոլոր հրամաններն որոնք երբեք վատ կամ չար մի բան չեն պարունակիր:

Կոչի մէջ գրուած է որ պատրաստուին ցոյցեր անել, ի հարկին կոտորեն քրիստոնեաներին, ինչպէս եւ Ռուսներին, եւ ընդհանուր ապստամբութեան պատրաստութիւն տեսնեն, որպէսզի երբ Ռուս-Թրքական պատերազմը ծագի, օգնեն իրենց համացեղ եղբայրներին եւ ներքին խառնակութիւնը յաղթանակէն կովկասում: Իսկ ծրագրի մէջ գծուած է որ ամեն մէկ իսլամ ժողովուրդ պատրաստի ունենայ զինուած զօրք, մի տարեայ հացի պաշար, սայլեր, ձիեր, ոսկումթերք եւ պատերազմող առաջնորդ ուժեր եւ այլն: Խանի պալատում գտնուեցաւ մի քանի տասնեակ յայտնի բեկէրի պատասխանը, ուրտեղ գրուած են՝ Թէ իրանք, ինչպէս եւ իրանց ժողովուրդը պատրաստ են ծառայել այդ զօրքին, ցոյց են տալիս իրանց զինուած մարզկանց ուժը, ունեցած հացի պաշարի քանակութիւնը եւ յնարակն պատրաստութիւն են յայտնում ի հարկին ապրումամբը Ռուս կառավարութեան դէմ:

Սուլթանի թիւերից յետոյ կառավարութիւնը Գանձակից անյայտացրեց իրանի որդիներն, Ղազին, Բէգե, Բին, հարուսներից շատերին եւ մի քանի գլխաւոր Մուլաների: Աքսորուածների թիւը, միայն Գանձակից, հաշուում է աւելի քան 200 հոգի: Շատերն էլ ապանակուել են բանտում: Իսկ ինչ որ վերաբերում է բանտարկեալներին, զրանց թիւը անկարելի է ճշգրտորոշել, միայն այսօրեայ յայտնի է՝ որ Գանձակի բանտերը լիքը լինելուն համար սկսեցին բանտարկեալները ուրիշ քաղաքներ ուղարկել՝ մինչեւ քննութիւնների վերջանալը:

Սուլթանի թիւերից յետոյ նահանգապետը իւր մօտ հրաւիրեց շրջակայ գաւառներից թուրք բէգերին պատրուակելով թէ մասնաւոր պատուէրներ պիտի տար, երբ հաւաքուեցան, բո-

լորին էլ բանտարկել տուեց եւ նրանց գիւղերն էլ խուզարկութեան ենթարկեց, ուրտեղ գտնուեցան մեծ քանակութեամբ զէնքեր, ծախուած կառավարութեան զինագործարանից, եւ տեղական կոմիտէի կողմից էլ տեղադրուած կոչեր:

Գիւղերում խտուածները աւելի ստակալի եղան. մինչեւ իսկ կանանց բազմութիւնը բռնաբարութիւններ եղան պաշտօնեաների կողմից:

Սուլթանի թիւերից յետոյ գիւղերում չի վերջացել: Եթէ այս արտագութեամբ գործ առաջ երթայ չուտով հազարաւոր թուրքեր կամ բանտերը կուենան իրենց շարունակական բնակութեան վայր՝ կամ Սիբերիան:

ԿԻՊՐՈՍԻ ՈՐԲԱՆՈՅՐ

Կիպրոսի Ազգ. Կրթարան-Որբանոցի Գ. Խորհրդակցութեան զիւր ստացած ենք, որմէ կը տեղեկանանք թէ այդ հաստատութիւնը կրկին չորս դասարան ունեցած է 37 աշակերտներով, որոնց 7ը ցերեկեայ, 9ը թոշակաւոր, եւ 21ը ձրիավարման են:

Տարեկան ամբողջ ծախքը եղած է 395 անգլ. ոսկի. այս գումարին մէջն է Տնօրէն Տ. Քիւրք-ճեանի նուէր անուում տրուած 50 ոսկի տարեկանը: Որբանոցին խրանակալութիւնը այս գումարէն զատ յաջողած է. այս տարի 150 ոսկի աւելցնել իւր գրամատչելի, որով առ այժմ 350 ոսկի կը հոսնի պահեստի գումարը: Որբանոցին համակրները փափաքող են գրամատչելի 5000 ոսկիի հասցնել, որպէս զի անոր հասոյթովը յառաջիկային համար ապահոված լիլայ այդ հաստատութեան գումարութիւնը:

Կրթարան - Որբանոցին մէջ նա-

խակրթարանի յատուկ ամէն տարեկայ դասախօսելէ զտո, կօշկակարութիւն եւ գերձակութիւն ալ կ'ուսուցուն: Ընդունորէն հայերէն, Անգլիերէն եւ Թրքերէն պարտաւորիչ են, իսկ Գաղղիերէն ըստ կամս:

Անցեալ տարուան տեղեկագրէն կը յեշենք թէ դրոշմ ու եւ հայ տղայ կընդունուի գիշերօթիկ 10 անգլ. ոսկի տարեկանով: Ասկէ աւելի խնայողական միջոց չի կրնար ըլլալ գիշերօթիկ վարժարանի մը մէջ իւր զուտկը հիմնադէս դաստիարակել ուղղող ծնողաց համար, եւ կարծէ որ այնպիսիներ օգտուին այս ուղիով իրենց զաւակը կամ պոչուպանեայր զրկելով Կիպրոսի Կրթարան - Որբանոցը, որ ըստ ամենայնի վստահի տընօրէն խորհուրդի մը հսկողութեան տակ կը գտնուի:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

[Մեր մասնաւոր քղաքական]

Սօֆիա, 26 յուլիս

Մայրաքաղաքացիներու ուշադրութիւնն ալ այժմ ի վառնա դարձած է, ուր ուսական Սե. ծովի նաւատորմի մէկ կարեւոր մասը այցելութեան ելած է ի շարունակութիւն եւ վերջ համակրական ցոյցերու, զոր կը վայելենք հիստէն ժամանակէ մը ի վեր. այս տրտաքին ցոյցեր բաւական չեն սակայն խորհող մեքերը միայն յայդմ կապուել կաշկանդուել: Փոխառութեան խնդիրը աւելի քան երբեք կը զարգանայ միտքերը. զի կենսական է: Քանի մը օրեր առաջ մինչեւ իսկ կը պատուէր, որ նախարարական փոփոխութիւն մը տեղի ունենար. Սարաֆով վերադարձու Բարիկէն առանց վերջնական փոխառութեան մը կարողացաւ թեան եւ իր վերադարձին նշանաւոր շատ լսանք կը

խօսուին: Իսկզբան շատ յոյս կար, որ փոխառութիւնը պիտի կարենայ յինք կնքել երաշխաւորութիւն տալով ծխախոտի եկամուտը, որ այս տարուան երեւոյցացոյցին նայելով 8,600,000 արծ. ֆր. ի կը հասնի. սակայն ինչ անցաւ դարձաւ, որ մէկէն ի մէկ փոփոխեցաւ, տակաւին մտած է: Ինչպէս ըսի, Սարաֆով վերադարձաւ, քանիցս նախարարական նիստեր տեղի ունեցան ու միշտ գաղտնի պահուեցան անյաջողութեան կամ յաջողութեան պայմաններն ու պատճառները: Ռուսական նաւային ցոյցն ալ վրայ եկաւ եւ նախարարք Վառնա մեկեցան. ուրկէ վերադարձուն անտարակոյս սպասելու է նորութիւններ:

Բայց ստոյգ աղբիւրք յսած իս նախելով, գործին ցարդ ուշանալուն եւ անյաջողութեան պատճառ մենք կնք: Յայտնի է որ իսկզբան 80—100 միլիոն միայն փոխ առնել կու գէինք երաշխաւորութիւն տալով ծխախոտի եկամուտը եւ իթէ չեմ սխալի պան. գաներն ալ համաձայնած էին աստի. ճան մը եւ վայելեան առ վոյրիեան նարթեաներուն կըստստէր, նախարարք մասնաւորապէս Գարովելով երեւոյց նախարար, վերջին պահուն կառավարէ, իր պիւրէն հրահանգ կը տրուի ի Բարիկ, որ 125 միլիոնի վերածեն փոխառութիւնը. դրամատեարք չեն հակառակիր, ալ կը պահանջեն եւ նոր երաշխաւորութիւն, որով գործը կարուի: Նոր պայմաններ կառավարութիւն տալու եւ անհնաւ համար, Սարաֆով չը կրնար միշտ վերջացնել, զի ծանր է խնդիրը, եկած է իւր պաշտօնակցաց նոտ խորհրդակցելու եւ խնդիրը վերջնական բանի մը կապելու, բայց ինչպէս ըսի, հրաժարման ձայներ միայն լսուեցան. Նախարարներէն ուսումը կընդունին պահանջուած պայմանները քիչ թէ շատ փոփոխութեամբ, մանք բնաւ չեն ընդունիր եւ գործը կը մնայ այժմայս վիճակին մէջ. ուր պիտի յանդի. առանց ստակի չպիտի ըլլանք. առաջարկուած պայմաններն ալ շատ ծանր կերեւին, որ չեն ընդունուիր, այսպէս մինչեւ երբ. երբորք ամիսն է անսակաւն չվճարուիր, առ տուրնի դադ-

ԹԵՐԹՕՆ «ԻՐԱՆԻՆԻՔ»-Ի (3)

ԳՆՈՒՆԻ

(ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ)

Ա.

Տանջարանի գործիքը մէջ տեղն էր:

Ամէն անոնք որ բանտարկու տառնաւորանին մէջ այդ քստմեղի գործիքը տեսած են, անոնք միայն կարող են գիտնալ թէ թրքական բռնակալութիւնը ինչ հրէշային միջոցներ գործածելով ամէնէն զարհուրելի ոճիւրներ կը գործէր:

Երկուստարդը չը յուզուեցաւ, չը խռովեցաւ ի տես այդ աղէտաւոր գործիքին: Իր բովանդակ պապարիւնութեամբ դիտեց զայն:

— Մէնէ՛տ, կապեցէ՛ք ստոր ոտքերը, պոռաց հարցաքննիչ էֆէնտին:

Ոստիկանն ու երկու պահակները իսկոյն խեղճ երկասարդին վրայ յարձակեցան, պառկեցուցին զինքը, կապեցին անոր ոտքերը երկայն ու հաստ ձողի մը, յետոյ մերկացուցին որքերը ու ձողը վեր բարձրացուցին: Հարցաքննիչ էֆէնտին կաղնիի շիւրթէն կտրուած ձպտած մ'առաւ ձեռքը:

— Ասոր կըսեն արդարութեան դաւադան, մըրմըռաց հարցաքննիչ էֆէնտին: Տեսնե՛նք...

Ու բոլոր ուժովը հարուած մ'իջեցուց երկուստարդին ոտքերուն, որոնց մատներուն ծայրերէն

արեան շիթեր դուրս ցայտեցին. այս հարուածին յաջորդեց երկրորդ ու երրորդ հարուած մըն ալ՝ աւելի անգութ ու աւելի ճիւղաւոր զազանութեամբ մը:

Հարուածներու ներքեւ անզգայ ու անշարժ մնացած թշուառ երկուստարդը մարած էր:

— Քակեցէ՛ք ոտքերը, հրահայեց զարշիլի մարդը:

Ոստիկանները քակեցին երկուստարդին ոտքերը ու թողուցին որ տախտակամանին վրայ քաշկոտուի անշունչ դիակի մը պէս:

Կէս ժամէն աւելի այս անողորմ դուրսեց մէջ մնաց խեղճ բանտարկեալը:

Անհրաւորութեան այս քստմեղի տեսարանը կը դիտէին այդ տնձերը վազրերու պէս, որոնք իրենց ճանկին մէջ ինկած որսը կը բզբտեն կատաղութեան արհաւիրքով մը:

Երկուստարդը տակաւ առ տակաւ կը սթափէր, բայց այն աստիճան նաւաճուած էր ցաւերու մէջ որ շարժելու կարողութիւն չուէր:

— Երբ արթննայ, դարձեալ ոտքերը չլիթայ դարնելու չմոռնար, չըսաւ ոստիկանը երկու պահակներուն եւ հարցաքննիչ դատաւորին հետ զուրս ելաւ:

Երկու պահակները մինակ մնացին իրենց աստիճան քաշկոտուած երկուստարդ գոհի մը հետ:

— Չըլլայ թէ մոռած է, Մուսթաֆա, ըսաւ պահակներուն մին. կը տեսնե՛ս, պոյնեւ շարժումներ ալ չընեն:

— Բէ՛հ, կը հաւատա՞ս որ ստ Գոմիթա ըսուած մարդիկ ձպտի հարուածներով կը մեռնին, առարկեց Մուսթաֆան ժպտելով:

— Ինչո՞ւ... միթէ Գոմիթա ըսուած մարդիկ հոգի չուէին մեզի պէս, ընդմիջեց պահակը խորին ցաւակցութեամբ մը: Տխմարութիւն պէտք չէ եղբայր, իմ բաժնեւոր կատակի մասնէն, կրկնեց Մուսթաֆան: Ես այս վեց տարի է որ պահակութեան պաշտօնին մէջն եմ: Այս վեց տարուան մէջ անանկ տեսարաններու ներկայ եղած եմ որ, եթէ պատմելու ըլլամ զլուրդ տեղը չմնար: Փօմիթաներ տեսած եմ որ մէկ ժամ չուանի վրայ կախուած մնայէ ետքը, նորէն արձակուած ժամանակ կենդանի եղած են: Փօմիթաներ ալ տեսած եմ որ կըրակի վրայ ետացած կաթսային մէջ նետած են, սակայն չին մեռեր:

Մուսթաֆան իր սուտ եւ չինու պատմութիւնները պիտի շարունակէր շարելու, երբ երկուստարդը բուռն ցնցումով մը շարժուած մ'ըրու եւ ընդհատեց խօսակցութիւնը:

Ու այս բուռն շարժումէն յետոյ, երկուստարդը նուաղած կերպով աչքերը կէս մը բացուեցաւ անց իրմէն քայլ մը հեռու գտնուող երկու պահակներէ:

Մուսթաֆան անմիջապէս չլիթան բերաւ եւ երկուստարդին ոտքերը անցուց: Իսկ միւս պահակը խզճի կատարեալ անձնու իրութեամբ ոտքի ելաւ, գաւաթ մը ջուր բերաւ, եւ խզնից որ իմէ զայն:

Երկուստարդը պապարկած շրթունքներով խմեց այդ գաւաթ մը ջուրը:

[Շարունակելով]

րած եւ անանկութիւնք օրուան դէպ-
քեր դարձած են :
Յուսանատեղու ալ բան մը չունինք
սակայն , ամէն բանի ալ կամաց կա-
մաց վատթուեցանք եւ պիտի վատթու-
ինք ու վերջ ի վերջոյ ստակ ալ պի-
տի գտնենք : զի Պուլիպարիոյ հողը
բերրի է եւ կարծէ չափ հարիւրաւոր
միլիոններ , միայն թէ երբ եւ ո՞ր
նախարարութիւնը պիտի յաջողի , ու-
հա ա՛յս է խնդիրը :

Պօլիպարիոյ Եւրոպայի եւ իր ընկերաց
խնդիրն ալ թէեւ իր վախճանին կը
մօտենայ , սակայն այս ալ ունի իր
նշանակելի պարագաները . ուստի
կառավարութեան կողմէն մասնաւոր
պաշտօնեայ մը կը սպասուի պոլիպար-
իոյ հետ , որ օրին տեղեկագրելու իր
կառավարութեան ինչ որ պիտի խօս-
ուի ու ուրոշուի . ուրիշ ահա թիւնք
ալ անտարբեր չպիտի գտնուին կտր-
ծեմ , եւ իրենց տեղեկագրերները պիտի
ունենան , որովհետեւ խնդիրը ըստ
ինքնան հետաքրքրաշարժ , շատեր պի-
տի հետաքրքրուին տեսնել , լսել ու
խմանալ . ասոր համար բնականօր
գաղափարը ընդարձակ տեղ մը ուզած
էր գաղափարն նախարարութիւնէն , որ
Սօֆիայի այնչափ շէնքերուն մէջ
Սլավոնաքա Պէտեման յարմար դա-
տած էր եւ անոր վարչութեան հետ ալ
բանակցութեան մտած , որ քանի մը
օրուան համար միայն գաղափարաց
արտապրութեան ներքեւ գնէր սոյն
չէնքը . վարչութիւնը չմերժեր , կ'ա-
ռարկէ միայն , որ ճիշդ այդ օրերու
համար ալ մակէդոնական ընկերութիւ-
նը վարձած է իր ընդհանուր ժողովին
համար , զարմանալի չէ՞ արդարեւ որ
մակէդոնական ընկերութիւնը չ'անհե-
ցաւ թողուլ չէնքը , որ իր է՛ն գոր-
ծունեայ անդամոց գաղտնի գաղափարն
ըլլայ , ու այսպէս առ ի չգոյժ յարմա-
րագոյն տեղի մը ալ մէկ կը խօսուի
որ պաշտպան փաստաբաններու թիւն
իսկ պակաս է : Ու մենք Հայերս մի-
շակ մեր պակասոր տեսնելով մէկզմէկ
կը մեղադրենք թէ ինչու գէշ ենք ,
ինչու նախաձեռն ու չհասկցող ,
մինչդեռ միւսները ամէն ազգի մէջ
ալ , ամէն տեղ ալ կը գտնուին . թէ-
եւ ես ալ փափաքողներէն եմ , որ
մարդոց սրտը կը թրծէին , սիրտեր
աւելի յաւն միտքը ու մարմինը :
Մարդկային ընկերութեան մէջէն չու-
րիքը վերցնելու համար որչափ կարե-
ւելի է , զի առանց սրտի կրթութեան
ընկերակալութեան արգի յոռի եւ
ապականեալ վիճակը փոխուելիք
չունի :

Մեր ազգային գործերն ալ տակա-
ւին շատ անկերպարան վիճակի մը
մէջ կը գտնուին , դեռ չունինք ընտ-
րեալ մարմին մը գործի գլուխ որ ու-
նենայինք պաշտօնեաներ ալ : Արժ .
Տ . Յովակիմ հօր մեկնումէն իվեր
պատարադ տեսած չունի ժողովուրդը
թէեւ եղած ատենն ալ շատ քիչեր ե-
կեղեցի կուգան , այս մեր սովորու-
թիւնն է միայն . ունենանք յարգը
չենք ճանչնալ , անոր կեանքը կը քըն
նաղատենք , ու երբ չունինք կը խո-
սինք թէ ինչու չունինք :

Երեք օր առաջ ալ կառավարութե-
ան երկրորդ անգամ ըլլալով գրաւոր
հրահանգ մը եկաւ ի պատասխան
մեր Գեր . Այցելուին շնորհը տկար
փաստաբանական գրութեան , եւ կը
պէգէ , որ ընտրեալք միայն պուլիպար-
իոյ պատկանէր պիտի ըլլան :

Գեր . Պաղճեան չգիտեմ ինչ պատ-
ճառաւ նոյն օր իսկ ի նիստ պուլիպար-
իով իր խորհրդակցանքը , ալ որդական

ժողովը - կորոչէ որ առաջիկայ կիրա-
կի , ամսոյս 29 ին թաղականաց ընտ-
րութիւնը կատարուի :

Այսչափ քիչ ատենի մէջ ընտրական-
գործողութիւն կատարուի ու լմնցնել
ո՞ր սահմանադրական ազգի մէջ տես-
նուած է այն ալ այսպիսի ծանր պա-
րագայից մէջ :

Սոսիս գէշ կրսին չխօսիս սրտիդ
ցաւ կըլլայ թէ արդեօք ամեն ապօ-
րինութիւն մեզ համար է . մասնա-
ւաճք թէ ինչու . չխօսելու չզրիւ
երբ ամենուս կը վերաբերի գործը :
գէշութիւնը յառաջ կուգայ ոչ թէ
խօսելէն ու գրելէն , այլ օրէնքը չը
գործադրելէն . լաւ թէ գէշ գոր-
ծադրէ օրէնքը եւ անա ինքնին կը
վերնայ գէշութիւնը :

Ես կը տարակուսեմ , որ մեր թա-
ղականի ընտրութիւնը վերջանայ այս
կերպով : զի որչափ ալ ըլլայ . ժո-
ղովուրդ չպիտի կրնայ իւր ընտրե-
լիները ներկայացնել համոզմամբ նախ
չգիտնալով եւ չունենալով իւր աջաց
առջեւ բոլոր Պուլիպարիոյ պատկանե-
ցանքը . երկրորդ անոնց շատին վրայ
տեղեկութիւն չ'ունենալով :

Լաւագոյն չէ՞ր շարժի մը յետաձգել
ինչպէս օրէնքն ալ կը տրամադրէ եւ
մէկ անգամէն ընտրութիւնը կատա-
րել լմնցնել : « անց տեղի տալու օրի-
նական թերութեան » :

Նախ խորհիլ , ապա գործել :

Յ. Յ. ԴԱՇԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Այսօր , մեր մէջ յեղափոխական աւ-
պարէզը քիչ բացատրութեամբ ազգին
ստոր ու ազգա մասին մենաշնորհը ըլ-
լալ գաղափարաւորած է , շնորհիւ ինք-
զինքը « Հ . Յ . Դաշնակցութիւն » մա-
կակոչող կուսակցութեան որ բո-
լոր հայաշատ կեդրոններու մէջ առ-
բանուել կը նկատուի :

Անշուշտ , յեղ . միւս կուսակցու-
թեան , վեր . Հեղափոխական անց-
եալ գործունէութեան շատ մը կէտե-
րուն համալիրը մը չեմ . ասպէս զի
հայ յեղափոխութեան առաջին քայլին
(Փաղ) միջոցին իր ունեցած չիլ ու
ապիկար վարմունքը խոտովման ըլ-
լալու քաջութիւնը ունենալու իրեն
ճանչնալու պատիւը բնէնք . Հնչ .
կուսակցութիւնը պարտ էր տարբեր
կերպով վերադարձուէր քան ինչ որ
այսօր կը ներկայացնէ . ինչ . . . Սե-
զի կը խոստովանին թէ Պոլսոյ Հնչ .
քովիտէն զարեւելի խաղաղութեան
մը զոհ գացած է Ձեթիւնի ապստամ-
բութեան ատեն , հայեր սպաննելով ,
հաւաքուած նպաստները գողի մը ափը
գրած ըլլալու համար . Պոլսոյ քովի-
տէի մէկ անգամը , Արփիարը կը խո-
ստովանի թէ ազգին ապագան գոցէ
անհունօրէն տարբեր ըլլար , եթէ
Ձեթիւնի համար հանգանակուած զը-
րամները իրենց նպատակին հասնէին .
լաւ ուրիշ , Լոստոն ու Աղէքսանդ-
րիա գումարաւոր Հնչ . ընդհանուր
ժողովները , երբ կուսակցութիւնէն
գողերու ու կասկածելիներու հետա-
պնդումին ձեռնարկեցին , մեզ ան-
անայտ ո՞ր պատճառներով Հնչ կեդր-
վարչութեան անգամ ընտրեցին Ձեթ-
իւնի գաղութեան ատեն Պոլսոյ գո-
միտէին մասնակցողներէ ոմանք :
Դաշնի կազմակերպութեան մէջ ,
ու մարդ յանցապարտները ուզած պա-
րագային ու հրապարակաւ չի կրնար
մատնանել , ամենափոքր սխալ մը
ծանրաճանր հետեւանքներ կուենայ .
հետեւողէս ամենափոքր սխալներուն

նկատմամբ իսկ անողոք պէտք է ըլ-
լալ . Հնչ . ընդ . ժողովները , կու-
սակցութիւնը նորակազմու ու իրենց
գրութեան լաւագործութիւնը ճշգր-
տօրէն իրագործելու համար , պարտ
էին կեդր . վարչութեան անդամակ-
ցութիւնէն ու գործունեայ ապարէ-
պէն առ միշտ վտարել հանգանակ-
ուած զրամներու անհետացումին ա-
տեն , Պոլսոյ քովիտէին վարչական
խորհրդոյ մասնակցողներուն ամենքն
ալ , առանց բացատրութեան , առանց
մեղմացուցիչ պարագաներու նկատ .
առութեան , իրր յեղ . առաջնորդներ
ըլլալու կատարելապէս ապիկար ու
կասկածելի անձնաւորութիւններ :
Այսպիսի կորովի լիթացքի մը չը հե-
տեւելով ու Հնչ . կեդրոնին վերագ-
րուած հանգամանքէն գերծ չեղողները
անդամ ընտրելով , հնչ . բնդ . ժո-
ղովները մեզ իրաւունք կուտան որ
այսօր վերադառնան հնչ . կեդրոնին վե-
րաբերմամբ կասկածաշուքով վարուինք
տարակոյս չունենալով որ հաղարտ որ
ոսկրները անմտօրէն , ապիւրատօրէն
ըսեմ գողի մը ափին մէջ (անգիտակ-
ցօրէն) իւր թէ) գնելու չափ ապուշ
գտնուողներէ առաջնորդուած կուսակ-
ցութիւնէն մը տակաւին շատ ապիկարու
թիւններ սպասելու պատրաստ գըտ-
նուելու ենք :

Սակայն , հակառակ այս ամենուն ,
չենք կրնար Հնչ . ու Դաշ . կուսակ-
ցութեանց միջեւ համեմատութեան
եզրներ գտնել . չը զիջանիմք Հնչ .
կուսակցութեան հրատարակութեանց ,
« Մարտ » ու « Նոր Կեանք » ի , հայ
ազգը իր իսկութեան մէջ , առանց
շահասիրական վերապահութեան ,
մեզ ճանչցնելու համար առաջադրած
նպատակը վարկեան մը բազմաթու-
թեան դնել « Դրօշակ » ի պոստախօսա-
կան պոռչոյքներուն ու մանկայան
սպորտայինքներուն հետ . չը մոռնանք
թէ , ինչպէս « պարկեշտներուն » հա-
մար » յոգուածներուն առաջին մասին
մէջ փաստելով ապացուցած ըլլալ կը
կարծեմ , միւսթեան ինչոյցին մէջ
հնչ . կուսակցութիւնը հրապարակաւ
կը յայտարարէր միութեան սիրոյն
համար նոյն իսկ իր կեդր . վարչու-
թիւնը կազմալուծելու պատրաստա-
կամ գտնուելու , Դաշն . կուսակցու-
թեան ապիկար յայտարարութեանց
բազմաթուամբ : Վերջապէս , այն պա-
հուն իսկ երբ Դաշն . կուսակցութիւնը
հոս , քանի մը անասնացածներու ձեռք
մէջ մէկ փայտ տուած . գիշեր ատեն
հայ երիտասարդներու վրայ կարծա-
կէր , Սմիթկա , հնչ . մասնաճիւղը
համաժողովներ գումարելու ատեն գո-
վնտէ վեր ձեռնարկութիւնը կիրա-
գործէր : Հնչ . կուսակցութեան բազ-
դաւմամբ , Դաշն . կուսակցութեան
գործած սխալներուն , ապիւրատու-
թեանց շարքը անհուն , անսահման է .
Դաշ . կուսակցութիւնը ազգային ներ-
կայ զգալիութեան մեր վրայ ծան-
րանալուն մէջ , անհունապէս աւելի
մեծ մասնակցութիւն մը ունեցած է
Բայց , երբ հնչ . կուսակցութիւնը ,
գոնէ մասամբ իր թիւը ուղղութիւնը
նշաւակել փորձելով , գէպի բարեկա-
ւութիւն կը ձգտի , Դաշ . կուսակցու-
թիւնը , առանց երբեք իր գործած
ապիւրատութեանց գիտակցութիւնը
ունենալ ձեւադրելու , նորանոր ապի-
րատութիւններով անոնց թիւը կրտա-
ուարացնէ , այնպէս որ այսօր Դաշ .
կուսակցութիւնը աւելի կը վնասէ
ազգ . դատին քան թուրք կառավա-
րութիւնը :

Տ . Երեստեան
(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պուրկապի Հայ . Յեղ . Միութե-
ան վարչութեան կողմէ կոչ
մըն ալ խրկուած է մեզ հրատարա-
կելու խնդրանք : Արդէն մեն-
նոյն իմաստով երկու կոչեր հրա-
տարակցինք վերջնա Սուսանքի
և վառնայի մէջ միեւնոյն նպա-
տակաւ կազմուած մարմիններու
կողմէ . ուստի վերջնոյն հրատա-
րակութիւնը կրկնութիւն մը նը-
կատելով , հարկ չը դատեցինք
նոր սինակներ յատկացնել անոր .
բայց կուգանք կրկին մեր աւա-
խութիւնն յայտնել Միութեան
զաղափարին հետզհետէ ամեն կողմ
արձագանք գտնելուն առթիւ :
Այո՞ , աւախ ենք որ քանի մը
ամիսներ առաջ կորց մը հայրենա-
սէր երիտասարդներու կողմէ ստա-
րագրուած և առաջին անգամ « Ի-
րաւունք » մէջ հրատարակուած
ու խմբագրական յօդուածով մըն ալ
հայ ժողովուրդին յանձնարարուած
կոչը իր գովելի ազդեցութիւնը
ունեցած է . ուստի կը փափու-
քինք այդ գաղափարը ալ աւելի
ծաւալ գտած ու ընհանրացած
տեսնել , ոչ թէ միայն Պուլիպարիոյ
մէջ , ալ այլ ոչխարհի ամեն կողմ
որ որ հայ կայ :

— Թ . Բաղարճրէի ուսուցիչ Պ .
Վաղարշ Պոլսոնեւն մասնաւոր գը-
րութեամբ մը կուգայ հերքել լը-
րագրոյս յուլիս 7 թիւին մէջ հը-
րատարակուած նոստակի մը այն
տողերը թէ տեղւոյն եկեղեցւոյն
շրջաբակին մէջ թըքական
շարդի եւ և մանիւնը երգուած
են :

— Երպարայի Հայ Ուսանողաց
Միութիւնը որոշած է 1000 Ֆր .
նուիրել « Բրօ Արմենիայ » ի խմբագ-
րութեան և 500 յատկացնել թըղ-
թակցի մը որ այց' լէ թըքահա-
յաստանը : Միութիւնը արդէն
7000 Ֆր . հաւաքած է Հայոց անց-
եալը ու ներկոյն Երպարայի ծանօ-
թացնելու մտօք իր հրատարակե-
լիք մէկ հսկայ հատորին համար :

— Իտալական լրագրիները կը
գրեն թէ Միութեան Արարի երկ-
հարեւրամեայ յուբիլեանին առթիւ ,
այրիացեալ Մարգարիտա թա-
գուհին վննետիկի Միութեան
վանքը այցելեց է յուլիս 25 ին :
Պատարագի արարողութեան ներ-
կայ գտնուելէ վերջ խոստացնի
եկեղեցւոյ աւագ խորանին վարա-
գորը մը նուիրել , որուն չ'ափը առ-
նել տուեր է : Թերթերը կրանի
թէ այրիացեալ գշխոյին այս նը-
ուէրը արուեստական գլուխ գոր-
ծոց մը պիտի ըլլայ :

— Վեր . Հայրապետը Բաղէշի
Խուլթիկ գիւղացի Զովհաննէս
Պրանկիւեանի և կնոջը Սօֆիայի
ամուսնութիւնը լուծեր է , հրա-
մայնելով զրկել կինը՝ որ հոմանի
մը հետ կը կենակցի , եկեղեցւոյ
ամեն հաղորդակցութեան ու եկե-

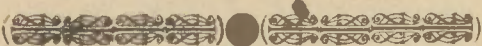
ղեցւոյ մէջ չընդունել որքան ատեն որ իր ապօրինի կենսակցութիւնը շարունակէ. նոյնպէս հոմանին զրկուած է, վերջին թոշակին միայն պիտի կրնան հաղորդ ըլլալ, վեհ. կաթողիկոսը կ'արգիլէ քահանաներուն մօտեւել և օրհնել հոմանին տունը: Յովհաննէս եւս կրկնաժողովին զրկուած է, որովհետեւ նախապէս ինքը պատ. ճառ եղած է իր կնոյ տնկումին ու կորստեան:

Հայրապետական այս վճիռը հոս արձանագրելով, Պոլսկարիոյ հայ քահանաներուն ուղարկութիւնը կը հրաւիրենք դէպ յայն:

—Վերջերս լոյս տեսաւ «Արմենիա» անունով խոշոր աշխատանքներով լի մը երկու հատոր 800 մեծադիր երեսներէ բաղկացած, Այս գրքին հեղինակն է անգլիական Է. Է. Ֆրիսթըմը: Այս գրքը հայոց և հայաստանի մասին բոլոր հրատարակութիւնները ուսումնասիրած և ըստ այնմ այս հսկայ երկասիրութիւնը ի լոյս բնծայած է 80000 ֆրանք ծախք մը ընելով: Գործը 200ի չափ պատկերներով և քաղաքներու, լիճերու, լեռներու ու լեռնաշղթաներու քարտէզներով զարդարուած է:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ

ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԵ

ԹԻԻՐԵԻՍ

Պոլստան էվկէթ թիւրքերտէն Եւթէր Գոնսթան բաշա իւնվանը ալմըջ օլան Սթանպօլտաթի ֆրանսիացի էյիսի Ս. Գոնսթան շու սըրա Պապը Ալի իլէ մինասէպաթը գաթ, իթմէք տէրէնէսինէ կէլմիշ տիր:

Ս. Գոնսթան վէ Պապը Ալի պէյնինտէ սէպէպի միւնսղատ օլան պաշլըմա իբի մէսէլէ մէվնուտ տըր: Պիրինճիսի՝ բրգաղմ մէսէլէսի, իբինճի՝ իթի ֆրանսըզ թա. պաասընըն թիւրք հիւքիւմէթին տէ օլան 800,000 լիրա ալաճագալարը մէսէլէսի: Պու իբի խուսուստա տախի էլլինին միւրաճա. աթլարը սէմէրէսիզ գալմագտա օլմասընտան տօլայը՝ եաթընէն գաթի միւնսէպաթ իտիլէնէկի զանն օլընըյօր:

Սթանպօլտան վիրուտ իտէն թէլէկրաֆլար մէսէլէի պու տէրէնէ աղըր կէօսթէրմէքտի օլտըգալարընտան մաատա, Բարիզ կազէ. թալարը տախի այնը սուրէթտէ եազմագտա տըրլար:

«Կօլուա»նըն վէրտիկի մալիւ մաթա զինաէն, ֆրանսըզ խարիճիլէ նաղըրը Ս. Տէլգասէ՝ Ս. Գոնսթան վէ Պապը Ալի պէյնին:

աէքի միւնսղատալը միւզէքէրէյէ ալմագ իչին՝ ֆէվգէլատէ մէճլիսի վիւքէլա թէնէմիւ իթտիրիլմէսինի վիւքէլա բէյիսի Ս. Վալտէրգ Ռուսոյա թէլիթ իթմիշ տիր. է. կիր Ս. Ռուսո մինասիպ ատտ իտէր իտէ, ճուհուրիլէթ բէյիսի Ս. Լուպէնին թաճըր բէյասէ. թինտէ ֆէվգէլատէ մէճլիսի վիւքէլա թէնէմիւ օլընսճագ ըմըշ:

«Թան»ըն Պէյանընա կէօրէ, Ս. Գոնսթան Սթանպօլտան կէրի չաղըրըյաաընը վէ Բարիզ թիւրք էլլինի Ս. Իւնիսի պէյին բասաթօրթը էլլինէ վէրլիմէսինի Ս. Տէլգասէյէ թէլիթ իթմիշ օլուպ, ֆրանսըզ խարիճիլէ նէպալէթի պու թէք. լիթի թէտգըզ ու միւզէքէրէ իթ. մէքտէ պուլընըյօր:

—Ճիտտէտէն ալընան հալա. տիսէ պինաէն, Հիճագ վալէսի մալէթինտէ գուվէի տաքէրիլէսի պուլընտըզը հալաէ. վիւպէթի թէլիթ իչին կէզմէքտէ իբէն, Արապլար իւզէրինէ հուճու իթ. միշ վէ պիր թօր ալմըջլար տըր: Երմտիլիք պաշգա թափսիլթ եօգ տըր:

—Սըհհիյէ գօմիսիօնը՝ եու. մուրճագտան թուլթուլան խասթալարը մուհաֆազա ու թէտալի ի. չին պիր չօգ պարագալար եա. բըլմագ բէք իգթիլալը օլտըղընը թէլիթ բաշալա իլիթարլէ, պու պապտէ իրատէ իսթիհալար իչին Սուլթանա արզ իթմէսինի բէսմէն թէնէքիտէն թալիսիլէ իթմիշ տիր:

—Շու կիւնլէրտէ Պապը Ալի վէ ինկիլթէրա պէյնինտէ կէրկին. լիք հասըլ օլտըղը Սթանպօլտան «Թան» պիլտիրիլթօր. պու կէրկին լիկին սէպէպի շու տըր:

Ապտէն ճիվարընտա, Արապլար պըրագըլան պիր մէվգըտէ թիւրք հիւքիւմէթի թապիլէ եաթ տըրմագտա օլմասը իւզէրինէ, ին. կիլիզլէր ինչալաթըն թալիլ իտիլ. մէսինի թալէպ իտէրլէր. թիւրք. լէր եինէ տէվալ իթմէլէրի իւ. զէրինէ, ինկիլիզ տաքէրի հիւճիւմ. լէ շէտիտ պիր գալիատան սօն. բա մէզքիւր արաղիի գապթ իտէր. լէր: Պու վուգուաթտան տօլայը Պապը Ալինին բրօթէսթինէ ճէ. վապէն ինկիլիզլէր Պահրը Աճէր (Կարմիր Ծով) սէվալիհինտէ թիւրքլէրին Ռուսիայա կիլիտէն մէվգըլար վէրմիշ օլտըղընա մուգապիլ քէնտիլէրի տէ օլ մահէ. լի գապթ իտէնէքլէրինի պէյան իտէրլէր:

—Սիթրօվիցա վուգուաթընը թէլիթ վէ թիւրք հիւքիւմէթի. նին մէսուլիլէթինի թաճիթ ի. չին, Սօֆիա բուս գօնսօյօսը Սա կեղնիւրայա կիթմիշ տի. մէրգու. մըն վէրտիկի բաթօրթ՝ թիւրք հիւքիւմէթինին էվկէլէի վահի. լիթլէրի անտըրան հէնի վահի. լիթլէրի իճրա իթտիրմիշ օլտըղընը ըսպաթ իտէրլէր:

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

Չարչապա կիւնիւ, սաաթ 12 բատտէլէրինտէ Բուս Գարատէ. նիզ տօնանմասընը պիր գրսմը, եանի 3 պէօյիւք զըրհը 2 գրօա. զէօր, 2 թօրբիլէօր շէհրիմիզէ գար շը տէմիլ աթտըլար. էհալի խըն ճախընճ իսքէլէտէ վէ եալը պօյրն. տա թէմաշալիթմէքտէ իտի. Սիւնօքէ զըրհըտան իլք տէֆա 21 բարէ թօր էնտախտ օլընտը. Պուլկար Նառնէթաւ հարպ սէֆէնիսի տախի այնը սուրէթտէ մուգապէլէ իթտի. Պիր գաշ սանիլէ սօնրա թէքրար Նառնէթաւ տան թօրլար աթտըլար. պու տէֆա տէ այնը սուրէթտէ Սիւնօքէ մուգապէլէ իթտի. Սաաթ 3 բատտէլէրինտէ՝ պուլկար վիւքէլաաընտան Ս. Ս. Գարապէլօֆ, Սարաֆօֆ վէ ժէնէրալ Բարիթօֆ իսքէլէտէ՝ ածիրալը՝ սանի Հէլտէ. պրանտը մայլէթ զապիլթլէրի իլէ պէրապէր գարըլաաըլար:

Սիսաֆիլէր ֆայթօնա բագի. պէն, իլք տէֆա տէսթթիհանէյէ կիթտիլէր, պիլախէրէ տաքէր զը. լիւպինտէ զայրը բէսմի սուրէթտէ թաամ իթտիլէր: Ֆագաթ ազչամ քիւպտէ միւքէմէլ զիյաֆէթ քէշիտէ օլընտը. Ֆէրտասը կիւն բուս գօնսօյսհանէսինտէ վէրիլէն զիյաֆէթտէ միսաֆիլէրտէն մա. ատա նաղըլար, պուլկար պէօ. իլք գապիլթլէրի, վառնա միլթէ. սարքը, Պէլէտիլէ բէիսի վէ շէհրիմիզ պուլկար միլթէհալիգա. նընտան Ս. Ժէգօ Ժէգօֆ վէ Ս. Բէթըր Տրակուլէֆ հաղըր պուլըն. տըլար: Չոր, Չարիցա վէ Ֆէլս. Բրէնո Ֆէրտինսնտ նաթնա թա. բաթէյնտէն պաալէր նուշ վէ իտարէի ագաւաճ օլընտը. պախու. սուս վիւքէլա բէիսի Ս. Գարապէլ լօֆ գաաթէհի եօգարը գալտըրուպ պիլթիւն Սլաւ միլլէթլէրին հա. միի էքպէրի օլան Չար Նիքօլա հաղըլթլէրինին էօմր ու շէրէֆի իչին նուշ իտէլիմ տէմէսինտէ հոքրաւ նէտալարը իլէ գապուլ օլընտը:

Բէրլէմպէ ազչամ թէքրար եա. լը պօյունտաթի պէօյիւք պէլէտիլ. յէ պալլէսինտէ զիյաֆէթ քէշի. տէ օլունուպ, շէհրին չօգ թարա. ֆը ֆէնէրլէրլէ թէնվիր օլընմըջ ըտը. պաղչէտէ թէրէննիւմ իթ. մէքտէ օլան պահրիլէ միւզիքա սէտասը իլէ, էնվաի ֆիլէնքլէր բաթլաւագտա վէ հէզէրան էհալի մէսրուրիլթլէ հաճի Բանաքօ ճի. վարընը քէշտու կիւլար իթմէքտէ իտիլէր:

Ճուճա կիւնիւ, տիւն, բուս ա. միրալը. սանի Հէլտէպրանտ մայլէթ զապիլթլէրի իլէ պէրապէր պէօ. յիւք քիլիսէտէ այնի բուհանիտէ հաղըր պուլունուպ. քիլիսէ խի. թաթնտա՝ տաքէրլէրին բէսմի կէ. չիտինէ բիյասթի իթտիթտէն սօն. բա, ֆայթօնսիւլար օլարագ, Բէ. նիրճի նաւ մէվգըտա՝ տաքէրիլէ

նէզարէթի թարաֆընտան քէշիտէ օլընան զիյաֆէթէ կիթտիլէր:

Թէքրար տիւն, իլան օլընան միւսատէ իւզրէ, էհալի գալըգալարէ զըրհըլարը սէյր ու թէմաշա իթմէլէ կիթտի. զայլէթ նէգա. քէլթլէ բուս թալիլէր բահպէր. լիք իտէլէք, զըրհըլարըն հէր պիր թարաֆընը վէ ալէաթ ու էտէ. վաթը հարպիլէրլէրինի կէօսթէր. միշ ու թարիթ իթմիշ օլտըղա. բընտան, էհալի՝ թօրլարըն, մա. քիւլալարըն վէ էնվալի ալէաթ ու էնվալարըն ճէաամէթ, լէթաֆէթ ու քիւլալթլէրինի կէօրիպ հէրհան օլմըջ տրր:

Պու կիւն տօնանմանըն՝ Պուր. կազա միլթէվէտէհիլէն, շէհրիմիզ սուլարընտան հարէքթի իտէնէկի մուգարէր տիր: Պուրկազտան սօնրա պաղը թիւրք իսքէլէրինէ ուղարկուպ, Սէվաստաթու կիտէ ճէքլէրի միւրէվի տիր:

ԱԼՄԱՆԻՍ

Իմբէմաթօրիցա Ֆրէտէրիք Գր. բօնպէրկ շէհրինտէ վէֆաթ իթմիշ տիր: Սիլթէվէֆիլէնին իսմի վիթ թօրիւս — Ատէլաիտ — Մաուի — Լու. իլ օլուպ, ինկիլթէրա գրալիցասը վիթթօրիտան իլք էվաաթը օլմաղ լէ. 1840 տա Լօնտրատա տօղմուշ, 1858 տէ Բրուսիա վիլիհալը Բրէնո Ֆրէտէրիք — Վիլհէլմ իլի իգտիլթի իթմիշ. քի Ֆրէտէրիք իւչինճի նա. մը իլէ 1888 տէ Ալմանիա իմբէ. բաթթը իլան օլընմըջ տրր: Սիլթէվէֆիլէ իմբէրաթօրիցա չիմտիթի ինկիլթէրա գրալը էտ. ուարտ եէտինճիին հէմիլիթի, Ալման իմբէրաթօր վիլհէլմ իքին ճիին վալիտէսի վէ Եռնուս վէ. իրահոըն գայնվալիտէսի վէ Բու. մանիա վէլիհալըն զէվճէսի պու. լընան Բրէնոն Մարիտըն հալա. սը օլտըղընտան մաատա, պիր չօգ բրէնուլէրին վէ բրէնուլէրին եա. զըն խըսըմը ըտը:

Իմբէրաթօրիցա Ֆրէտէրիք պիր վաղըթտան պէրու Գրօնպէրլտէ խասթա եաթմագտա օլուպ, սօն սաաթընտա մախտուճը վիլհէլմ, կէլինի վէ թօրուլարը եանընտա պուլունտըզը էնաաթ վէֆաթ իթ միշ տիր: ինկիլթէրա գրալը էտ. ուարտ իչպու մաթմաաթ խապէրի ալըր ալմաղ Լօնտրատան Գոնսպէր կէ միլթէվէտէհիլէն հարէքթի իթ. միշ տիր:

«ԻՐԱՆԻՆԻՔ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. Խաչիկ Պէտիչեան Լօվէլ (Ս. Սիւրիկա). — Միչիւս հորը սպա. սանք Չեր խոստումին գործադրու թեանը. ինչո՞ւ համար մեր թեր. թերու ու բաժնեգիրներու հաշիւը այսչափ կը յապաղեցնէք:

Ս. Թ. Սիւրիկա. — Ինչո՞ւ չէք վճարի բաժնեգիրն թերթին զոր կը ստանաք ու կը շահագործէք օրճարանիդ յաճախորդները գոհացնելով:

Огговорникъ Н. Драгулевъ
П "Взаимность", Варна